

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK“
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Muzeum-körút 7. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Külön előfizetőknek külön czimszalaggal küldve:

Egész évre — — — — — 10 kor.
Fél „ — — — — — 5 „

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási jog fentartva.

Telefon: 623.

TARTALOM.

	Lap
A tenyészállat import rendezése. — N. D.	351
A szarvatlan szarvasmarha. — Csósz Gyula	351
A sertésenyésztésről általában. — Bászai Elek.	352
A konyhasó és háziállataink. — Gyulai Károly.	353
Vegyesek	353
Aprók	354

A tenyészállat import rendezése.

Nagyon üdvös eszmét pendített meg e hasábon *dr. Kukuljevič József* állatorvos ur, a mely igazán érdemes és méltó arra, hogy bővebben pertraktáltassék. A tenyészállat, jobban mondva a szarvasmarha tenyészetbeli korrektorok importjának szervezéséről van szó, a melyre nézve az az életrevaló ajánlat került felszínre, hogy e célból alakítsunk részvénytársasági alapon egy tenyészállat behozatali társaságot s ily módon lássuk el nemcsak a nagy, de a népies tenyésztés szükségletét is.

Mielőtt az ajánlat behatóbb tárgyalásába bocsátkoznánk, vizsgáljuk előbb meg azt, vajon szarvasmarha-tenyésztésünk és főleg a köztenyésztés rászorul e a javításra, nemesítésre és e célból van-e még továbbra is szükség a külföldi tenyészanyag s főleg apaállatok importjára? E kérdésben pedig alig lehet kétség. A nagytenyésztők — mint arra Kukuljevič is rámutatott — állandóan keresik, de nem találják a nekik szükséges és megfelelő korrektorok. Etekintve a simmenthali fajtától, többi fajtaink nagyon rászorulnak a nemesítésre, javításra és a külföldi importra, sőt elmondható az is, hogy erre állandóan szükség lesz annál is inkább, mert hazánkban a tenyészetek eddigéig csak a hustermelési és hizalmassági irányban lettek leginkább javítva, míg a tejelékenység fejlesztése csak pium desiderium maradt s legfőleg az *Ujhelyi* tanár szerencsés keze és vezetése alatt álló mosonmegyei szarvasmarhatenyésztő egyesületben talált felkarolásra Kivételek természetesen vannak, de ezek nagyon ritkák s ezek példája és eredménye is csak arra utal, hogy e téren sok még a teendő és hogy nagyon érdemes és kell is tennünk valamit. A népies tenyésztésről pedig ne is szóljunk. Ennek az irányítása és javítása annyira a ötletszerű és annyira magán viseli konformitás hiányának bélyegét, hogy tájfajtaink — a bonyhádvidéki, a délmagyarországi pinzgauai jellegű és a vas megyei localis tájfajtaikon kívül — nincsenek, sőt még az említett vidéki tájfajta is az egyöntetűség hiányában leledzenek annyira, hogy aligha akadna szakavatott tenyésztő, a ki e tájfajtaokról valamelyes standardot tudna és merészelne felállítani. A köztenyésztés apaállat szükségletét a gazdasági felügyelők számban nem is képesek ellátni és minden kerületben kisebb-nagyobb bikahiány mutatkozik; a fajtára, a leszármazásra és jóságra pedig nincsenek, de nem is lehetnek tekintettel, hisz törzskönyv nincs, kontroll sincs — és hiányzik a bírálathoz egyáltalán minden kézzelfogható objektív adat. — Ez az oka, hogy hazánkban csak fehér magyar és szines (pirostarka) általános megjelölésű a köztenyésztés, de nincsenek pontosabb elnevezéssel meghatározható és a konformitás jellegével bíró, tehetőségre és tejelékenységre nézve is legalább némileg megkülönböztethető tájfajtaink.

Megállapítható az említettekben tehát, hogy állat-, illetve szarvasmarha-tenyésztésünk bizony nagyon rászorul a javításra, nemesítésre s főleg konformitási kiképzésre és hogy e célból még sok időnkön át szükség lesz a külföldi importra.

Am ha erre szükség van, akkor eo ipso létjogosultsága és hivatása van a tenyészállat-importtársaságnak is s így csak a tenyésztés érdekeit szolgálják, ha ezt meg is csinálnók.

Tény az, hogy az állam is importált a multban s ha volt is ennek sikere, az nem volt maradandó épen azért, mert sok oly dolgot figyelmen kívül hagytak ezen importok rendezésénél, a melyek azután megboszulták magukat. Amióta a „Mezőgazdák Szövetkezete“ tenyészállat-osztálya megalakult, azóta az állam direkte nem importál, hanem ezt a szövetkezetre bízta. És ez hiba, mert ez károsan hat vissza tenyésztésünk fejlődésére; hisz a szövetkezet csak megrendelésre importál, de nem hoz kiállításra és aukcióra anyagot, ahol a saját szemük szerint vásárolhatnának az apaállat, a korrektohiány pedig ezt is szükségessé tenné. De hát a szövetkezet nem ugrik bele problematikus végű üzletbe, mert kockázatot viselni nem akar. Helyes álláspont lehet ez üzleti szempontból. De hát nekünk állattenyésztési érdekeink is vannak és ez érdekeket elhanyagolni nem lehet, nem szabad.

Az általános és a köztenyésztés javítása szempontjából mi fontos állami érdeknek tartjuk, hogy egy ilyen tenyészállatimport-társaság szervezését és megalakulását az állam is hatékonyan segítse elő. Ha tud sok milliót áldozni évről-évre a lótenyésztésért és sok millióval támogatja a kilenczes bizottság sok kifogásra okot adó importjait: *még inkább kellene, hogy támogassa a szarvasmarha tenyészállatok importját is*, mert hisz tény és köztudomásu, hogy szarvasmarha tenyésztésünk a nemzeti közvagyonnak sokkal nagyobb és értékesebb része a lótenyésztésnél és mert a szarvasmarha tenyésztés jövedelmezősége is sokszorosan nagyobb, a kivétel szempontjából pedig fontosabb is. Példát vehetne földmívelésügyi kormányzatunk a német és osztrák kormányoktól a melyek tetemes anyagi támogatással fejlesztik szarvasmarha tenyésztésüket s nemcsak a lótenyésztés, de a szarvasmarhatenyésztés is féltő gondoskodásuk tárgyát képezi s ezért állattenyésztésünk bámulatosan fejlődik is, holott mi a depekorációval küzdünk s ezenkívül is Damokles kardjaként lebeg felettünk a balkán invázió, mely a kegyelemdőfést készül megadni tenyésztésünknek.

Én tehát a *Kukuljevič* által is kifejtett indokok alapján az általa fölvetett tenyészállatimport-társaság szervezését nemcsak helyesnek, de szükségesnek is tartom, mert e nélkül tenyésztésünk minőségbeli javulását tartom veszélyeztetettnek. De ezzel kapcsolatosan szükségesnek tartom az állattenyésztő társaságok, szövetkezetek szervezését is, valamint a svájci és német mintára szervezendő törzskönyvelő társaságok (Herdbuch-Gesellschaft) és a tejszövetkezetek szempontjából a dán és német mintára emlékeztető ellenőrző szervezetek létesítését is, mint betetőzést egy jól átgondolt és jól megalapozott állattenyésztési politikának. Mindez jól megférne az import-társaság szervezetében, a melynek szintén eminens érdeke volna, hogy ezt propagálja.

Hála Isten, népünk sokat tanult, gondolkozás-módja átalakult, izlése javult és ma már köznépünk is törődik sőt áldoz is a szarvasmarhatenyésztésre. Használjuk ezt ki jól és okosan és csináljuk meg a tenyészállat-importáló társaságot, mely javát szolgálja nagytenyésztőinknek és a népies tenyésztésnek is és a mely mindenképen csak szilárd alapját vethetné meg szarvasmarha tenyésztésünk kívánatos fejlődésének és minőségi javulásának s utját egyengetné a hazai

tájfajta kialakulásának s ebben nagy segítségére volna az állam által épen ezen célból létesített és fenntartott gazdasági felügyelői intézménynek.

N. D.

A szarvatlan szarvasmarha.

Irta: Csósz Gyula kir. állatorvos.

Szarvnélküli marhák már a legrégebb időben is előfordultak, mert a sziklás maradványok közt találtak olyan marha koponyákat, amelyek nyoma sincs a szarvaknak. Legelőször Angolország Suffolk és Norfolk grófságaiban tenyésztették nagyban a vörösszinű szarvnélküli marhát. Suffolkban 1732-ben már voltak szarvnélküli marhák s félszázaddal ezután Norfolkban is elterjedtek. Franciaországban legelőször Rambouilletben, nálunk pedig a Festetics grófok kereszteri tenyészetében 1830. körül voltak először szarvatlan szarvasmarhák.

A nagyobb tenyészetekben elég gyakran előfordulnak a természet játéka — és az öröklés folytán durvánosan fejlett szarvu — vagy kivételesen szarvnélküli állatok.

Megfigyelték a tenyésztők, hogy az ilyen szarvnélküli egyedek átörökítő képessége igen nagy.

A szarvnélküliek pároztatása és a fajtajelleg tökéletes kitenyésztése által állították elő az angolok szarvatlan marhafajtaik. Ezek közül az aberdeen—angus tetszetős alakja és kiváló hustermelő képessége folytán nagyon elterjedt Amerikában is.

A kedvező tapasztalatoknak, részben pedig a divatnak engedve az amerikaiak szarvatlan változatban kitenyésztették már a két elsőrendű marhajukat a shorthorn és a herefordot is. A szarvak jellegzetes diszét képezték e két kitünő fajtanak, mégis változtatnak rajta, mert látják, hogy a szarvatlan marhák iránt a kereslet nagyobb és állandó növekedésben van.

A legelő marhánál nagy előny a szarvatlanság azért, mert az ilyen állatok nem tülekednek, hanem nyugodtan esznek, a legelőt jobban hasznosítják és egymáshoz kért nem tesznek. Az istállóban lekötött szarvatlan marhák nem háborgatják egymást etetéskor s így erőpazarlás nélkül nyugodtan fogyasztják a takarmányt. A szarvatlan marhák hiányát érezvén tülekedő eszközüknek nyugottabbakká és szelidebbekké lesznek, ennek következtében pedig hizékonyabbakká és jobb tejelőkké válnak.

A hizóba állított szarvatlan marhánál előny az, hogy szorosabbra állíthatók s így több fér el a jászol mellett. Vasuti szállításkor több rakható a kocsiba, a területet jobban ki lehet használni és a hus nincs döféstől származó zuzódások által elértéktelenítve.

A szarvval bíró állatokat lehet szarvtalanítani, kitenyésztés által vagy mesterséges módon.

Tenyésztés útján csak hosszú idő múlva és több ivadék után lehet eredményhez jutni oly módon, hogy a gyenge vagy durvános szarvu teheneiket gyengén fejlett szarvu bikákkal fedeztetjük. Gyorsabban lehet célt érni akkor, ha a tehénállományra szarvatlan bikát használunk s az utódok közül csak a szarvnélkülieket tartjuk meg.

Mesterséges uton lehet szarvtalanítani véres- vagy vértelen módon.

Szopós borjuknál a vértelen módon való szarvtalanítást először Wisconsin állam mezőgazdasági kísérleti állomásának igazgatója Adams kísérte meg. Az 1—2 hetes borjuknál az ütökös szarvak helyén a szőr lenyírása után meg kell nedvesíteni a bőrt s azután hamuzsir (maró szóda) pálcikával vagy hig kénsavval edzeni.

Legjobb szerkezet. Legnagyobb munkabírás. Legkönnyebb hajtás. — Legtökéletesebb fölözés.

A legjobb fölözőgép az Alfa-Separator.

Az edzett helyen a bőr vörös lesz, fellágyul és lehámlik, a fejlődő szarv pedig tönkre megy s nem nő ki. Czélszerű a borju fejére régi kalapot vagy bádóg lemezt tenni s ezt a szarvak helyén kívágni, hogy a fejen nagyobb bőrterület el ne pusztoljon.

A műtét uton való szarvtalanítást Charlier francia állatorvos végezte először 1836-ban. Ez úgy történik, hogy a szarvakat éles eszközzel töben levágjuk. Lehet a szarvakat lefürészelni is, de ez hosszadalmas és fájdalmas. Szerkesztettek kényelmes műszereket, amelyekkel egy nyomásra le lehet csapni a szarvakat. A vágás utáni vérzés magától is megszűnik, a sebzés pedig különösen fiatal állatoknál gyorsan gyógyul.

Jól végezhető a szarvtalanítás egy hónapos kortól egy éves korig az 103. ábrán jelzett egyszerű készülékkel, mely a két szárának leszorításakor többől kiemeli a fiatal szarvat. A 105. ábrán levő készülékkel felnőtt marhán végezhető a műtét oly módon, mint azt a 104. ábrán látjuk.

Bármily különösnek is látszik még most, de minden ellenvetés dacára el fog következni az idő, amikor a mi magyar marháinkat is szarvak nélkül fogjuk látni.

Az a vélemény, hogy a magyar marhának czimeres szarvai adják a legfőbb diszét, a felfogás dolga, mert az a megszokástól függ. A marhát nem disznek, hanem haszonra tenyésztjük s tagadhatatlan, hogy szükséges a magyar marha szilajságát csökkenteni, hizékonyságát és tejelő képességét pedig fokozni. Gyorsabb fejlődésüvé kell tenni a magyar marhát a fiatal korban való erős táplálással s hogy ezt el lehet érni, mutatja már néhány jóhírű magyar-erdélyi tenyészet.

104-ik ábra. A szarvak eltávolítása felnőtt marhán.

A nagyszarvu magyar marhák szinte félelmesek, de sokszor veszedelmesek is czimeres szarvaikkal. Az istállóban meg a vasuti kocsiban akaratlanul is folyton ütlegelik egymást szarvaikkal s ha ezek hiányoznának, csak nyernének értékükben.

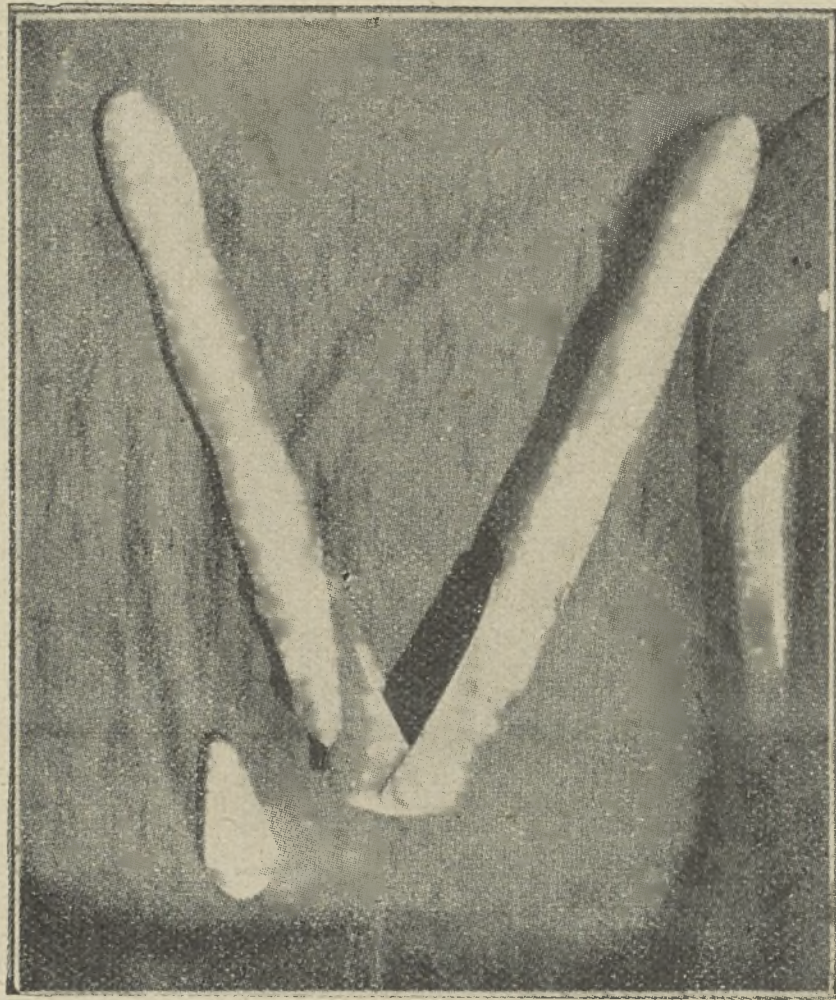
Az orkutai gazdaságban lemértem két magyar ökör szarvát s azt találtam, hogy az egyiknek egy-egy szarva 102 cm. hosszú egyenest mérve, a két szarv hegye közti távolság pedig 183 cm.; a másik ökör szarv hegyei közti távolság 165 cm. Érthető ezek mellett, hogy milyen távolságra kellene őket egymástól állítani, ha azt akarnók, hogy szarvaikkal egymásban kárt ne tehessenek.

A sertésenyésztésről általában.

Még alig egynéhány évtized előtt az összes állattenyésztési ágazatok közül a legtöbb jövedelmet a sertésenyésztés szolgáltatta, úgy hogy szinte közmondássá lett a sertésenyésztők gazdagsága. Azonban a sertésenyésztésnek meghonosodása óta a legutóbbi évtized alatt, mint ahogy azt a statisztikai adatok igazolják, sertésenyésztésünk mintegy $\frac{1}{3}$ -al csökkent, számokban kifejezve magunkat, körülbelül 2 millió sertéssel te-

nyésztének jelenleg kevesebbet az országban, mint csak tíz évvel ezelőtt. Már pedig, ha a sertésenyésztéssel racionálisan foglalkozunk és nemcsak tartjuk és szaporítjuk azokat, mint a hogy az a legtöbb tenyésztőnél látható, ugyanakkor az állattenyésztésnek ezen ágazata még a mai nehéz állapotok mellett is igen szép jövedelmet fog nyújtani, amiért is azt hisszük, hogy nem végezzük felesleges munkát akkor, amidőn ezen lapok hasábjain a sertésenyésztőket egymásra figyelmeztetjük.

Mai napság, amidőn a sertésvész minden év-

103-ik ábra. Készülék a borju szarvának kiemelésére.

ben megköveteli a maga áldozatait, nem mindegy, hogy a koczák után évente egyszer, vagy kétszer nevelünk-e malaczkokat, mivel az magától értetődik, ha nagyobb malacz állománnyal rendelkezünk, hogy akkor a vész után is több malaczkunk fog maradni, mint azon esetben, ha állományuk kevesebb volt. A kétszeri malaczkoztatást azért hangoztatjuk, mivel még igen sok azon tenyésztőknek a száma, akik pálczátörnek a kétszeri malaczkoztatás fölött, — igaz, hogy a két-

tésre, akkor azoktól éppen úgy nem várhatunk tenyészképes malaczkokat, mint az elaggotaktól.

Lesznek sokan, akik a 8 heti szoptatási időszakot keveselni fogják; igaz, hogy jobb, ha a malaczkokat 12 hetes korukig szoptatjuk, mivel az anyatej éppen azon tápláléka a malaczkoknak, amely azok fejlődésükre, főleg csontozatukra a legjobb befolyást gyakorolja, csakhogy ezen 4 heti tovább szoptatási időszakot a malaczkok intenzív takarmányozásával pótolhatjuk és pedig azáltal, ha azoknak már 3 hetes koruktól fogva az anyatej mellett árpát is nyújtunk. Tudvalevőleg az árpában lévő foszfor, különösen a malaczkok csontképződésére, mint a melyeknek egyik főalkotó része szintén a foszfor, igen kedvezően fog hatni, illetve ezen eljárással a szoptatási időszakot egészen bátran 4 héttel megrövidíthetjük. Egyben megjegyezzük, hogy ezen kis malaczkoknak mindenkor annyi árpát adjunk, mint a mennyit azok elfogyasztani képesek.

Továbbá megjegyezzük, hogy a kétszeri malaczkoztatást úgy kell beosztani, hogy az első körülbelül január hó 20-tól február hó 1-ig, a második meg július hó 20-tól augusztus hó 1-ig tartson, hogy a második életés malaczkai legalább is egynéhány hónaposok legyenek a tél beálltaig, hogy minden veszedelem nélkül áttelehessenek. Egyben megjegyezzük, hogy a nyári malaczkok minden körülmény között sokkal erősebbek és főleg edzettebbek lesznek, mint a téliek, mivel azok ott, ahol falkatenyésztés üzemel, anyjukkal kijárhatnak a legelőre, míg ellenben a téli malaczkok az istállóra vannak utalva.

A fiaztatáson kívül igen nagy súly fektetendő még a tenyészegyek kiválasztására is, mivel korcs szülőktől életképes utódokat nevelni nem lehet, így tehát úgy az apa,

105-ik ábra. A szarveltávolító műszer és a szarvtalanított fej.

széri fiaztatással a koczát sokkal erősebben vesszük igénybe, mint az egyszerűvel, csakhogy ha a kétszeri fiaztatást okkal, móddal hajtjuk keresztül, akkor az sem lesz olyan veszélyes a koczákra, mint ahogy az az első pillanatban látszik. Ugyanis a kocza 112 napig vemhes és ha a malaczkokat 8 hétnél (56 napnál) tovább nem szoptatjuk, ugyakkor az elválasztástól az ujjab felbugatásig koczáinkat 2 hétig pihentetjük. Mivel $112 \times 2 = 224$ és $56 \times 2 = 112$, összesen az 336, ha most a 336 napot levonjuk a 365-ből, akkor marad 29, illetve mint ahogy azt az előbb is kifejtettük, az elválasztástól az ujjab felbugatásig 2 héten át pihentethetjük koczáinkat. Igaz, hogy ezen eljárás mellett koczáinkat legfeljebb 3-5 évig használhatjuk tenyésztésre, csakhogy erre az a megjegyzésünk, hogy az, aki okszerűen tenyészt, az a koczáit 3 évnél tovább tenyésztésre úgy sem fogja használni, mivel elagott állatoktól életképes utódokat nevelni nem lehet. Továbbá igen előregedett koczákat fel sem lehet hizlalni, ha azonban azokat csak 3 évig használjuk tenyésztésre, akkor a mangaliczák éppen $4\frac{1}{2}$ éves korukban jutnak hizlalás alá. A mangaliczákat $1\frac{1}{2}$ éves kornál hamarabb nem tanácsos felbugatni, mert ha azokat teljes kifejlődésük előtt használjuk tenyész-

valamint az anya egyedeknek szépen fejletteknek, egészségeseknek, s nem túl fiataloknak, sem pedig öregeknek nem szabad lenniük. Az itt felsoroltakon kívül a tenyésztőknek még arra is kell tekintettel lenniük, hogy az anya- és apaállatok jó tejelőktől is származzanak, mivel rossz tejelő koczák nem bírják malaczaikat elegendő táplálékkal ellátni és így a malaczkok azok alatt éhen fognak pusztulni.

Továbbá lehetőleg olyan koczákat és kanokat válasszunk ki tenyésztésre, amelyeknek elődeik sok malaczkot szültek, mivel ezek előre láthatólag szintén örökölték elődjeknek ezen jó tulajdonságát. A tenyésztésre kiválasztott koczának és kanoknak továbbá nem szabad túl kövéreknek lenniük, mivel az ilyen állatok tenyészlusták. Korra nézve a hazai mangaliczák $1\frac{1}{2}$ évesnél fiatalabbak és 5-6 évesnél idősebbek ne legyenek, az angol fajták 2-3 hónappal fiatalabbak is lehetnek, mivel ami mangaliczáinknál gyorsabban fejlődnek.

A tenyészanyag kiválasztásán kívül még igen nagy gond fordítandó a takarmányozásra is, mivel rosszul táplált állatoktól életképes és sok utódot nem várhatunk, amiért is sertéseinkkel, tengerit, ocsudarát korpával, zöldtakarmányfeleket stb. etessünk; a malaczkoknak meg árpát;

Minden-
nemü **zsák és ponyva**

a legjobb minőségben és legjutányosabban a **FISCHER**-féle zsák- és ponyva-gyárban, Budapest, V., Nádor-utca 31-33. szerezhető be. A Fischer-féle szab. impregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 25 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagár az ország legjelentékenyebb uradalmainak szállítója. Pontos, szolid kiszolgálás. **Ponyvakölcsönző-intézet.** — **Kazaltakaró-ponyvák** állandóan kaphatók. — Árjegyzék, minták kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

a tenyészkánoknak a bugatási időszak alatt megzabot nyújtunk.

Végül még felemlítjük, hogy a fentieken kívül tekintettel kell lennünk a sertések elhelyezésére is, mivel az nem áll, hogy a sertés a piszkos ólat jobban szereti, mint a tisztát. Továbbá a piszkos és bűzhödött ólatban a járványos betegségek baktériumai is könnyebben terjednek, mint a tiszta levegőjű ólatban, már pedig a jelenlegi korban, amidőn a sertésvész csaknem teljesen meghonosodott az egész világon, ezen kérdés nem lehet, közömbös a tenyésztők előtt. A sertésvész némi elkerülése céljából még megjegyezzük, hogy a vásárra felhajtott sertéseket, ha csak lehetséges ne hozzuk vissza, mivel ott ahol egynéhány ezer sertés jön össze, a legszigorubb ellenőrzés dacára sem lehet azt megakadályozni, hogy egynéhány vészben szenvedő, vagy legalább annak nivóját magában hordozó sertés ne legyen azok között. És ha már minden körülmény dacára sertéseinket vissza kell hoznunk, akkor azokat legalább is két heti időtartamra különítsük el a többitől és ha azt tapasztaljuk, hogy ezen idő elteltével azok egészségesek maradnak, ugyanakkor azokat ismét a többihez ereszthetjük.

Az itt előadottak lennének azok, amit minden tenyésztőnek, aki sertései után hasznót akar látni, okvetlenül szem előtt kell tartania.

Bászel Elek.

A konyhasó és háziállataink.

Az állati szervezet és élettevékenység fenntartásához az organumnak szüksége van a tápszerek mellett bizonyos élvezeti szerekre is. A tápszereket az állati szervezet nem nélkülözheti. Ezeknek hivatása és rendeltetése az, hogy a szervezet elhasznált részeinek anyagpótlására szolgáljanak. Viszont az élvezeti szerek alig képesítettek erre, s így ezeknek inkább csak az a rendeltetésük, hogy a tápszerek elégtelenségénél mintegy közrehatóként könnyítenek a táplálkozás munkáján s így zsongító, részben izgató, sőt ingerlő hatásuknál fogva némileg lendítsenek a tápszerek elégtelenségére a miveleténél.

Az ilyen emésztést siertető és könnyebítő anyagok között a háziállatok táplálkozása során kétségtelenül legelső szerepe jut a konyhasónak. Olyannyira legelső, hogy a növényevő kérődző háziállatok teljességgel nem nélkülözhetik, a tápanyagaik emésztését, mintegy kiegészíteni hivatott konyhasó élvezetét.

A növényevő állat tápfelvételekor a növényi tápszerrel s illetőleg azok alkatrészeivel bizonyos mennyiségű tápsókat, nevezetesen kálisót is szed magába; legtöbbet ebből kétségtelenül ott, a hol kálisótartalmu szerekkel műtrágyázzuk a takarmányfélét. Magában az állati organumban, legkivált a véredényekben állandóan találunk nátriumsókat, még pedig konyhasó alakjában. A fölvetett növényi tápszerfélék útján az azokban levő szénsavas kálisók a testben levő konyhasóval összekötésbe kerülnek, miáltal a szénsavdús kálisók bizonyos vegybomlást szenvednek. E vegybomlás termékeit az állati test fel nem használhatja s így azokat hűgyszervei útján kiválasztja magából. A kiválasztásnak e fontos élettani miveletét a szükséges mennyiségű konyhasó jelenléte nélkül az állati szerv nem volna képes eszközölni; így tehát növényevő állat a konyhasót nem is nélkülözheti. Husevőknél, kivált a kizárólag husevő állatoknál a szervezetben levő sók megbomlása nem képezi állandó és rendszeres nagyfolyamat tárgyát, így tehát azok konyhasót a táplálkozás során inkább képesek is nélkülözni.

A kérődző állatok által fölvetett takarmánytápanyagok megemésztése mulhatatlanul előfeltételezi a gyomornedvek megfelelő kiválasztását. E nedvek között nagyobb arányban szerepel a sósav, a melyet a szerv így mindenképp beszerezni kénytelen; beszerzőforrásként pedig első sorban a konyhasó szerepelhet, a mely nélkül a szükséges sósavképződés folyamata el sem képzelhető. Ebből a szempontból tekintve a konyhasó a növényevő állatoknak valóságos táperőforrás jelentőségével bír, a melynek így határozottan a tápszerek s nem csupán az élvezeti szerek sorában kell helyet adnunk.

A kérdés főként a körül forog itt, hogy az egyes takarmánytápfélék maguk tartalmazzak-e tápanyagokban elegendő mennyiségű konyhasót avagy az állatot külön is el kell-e látnunk a szükséges konyhasóval? Hogy mennyi konyhasó és főleg abból elegendő van-e jelen egyes takarmánytélékben, az több tényezőtől függ. E ténye-

zők legfontosabbika maga a takarmányfélét adó talajminőség; ezzel kapcsolatosan pedig annak trágyázása.

Vegyvizsgálatok a következő sótartalmat állapítják meg az egyes takarmányféléknél:

a lóhere mint száraz takarmány só-tartalma	0,34%
a rétiszéna só-tartalma	0,4%
a zab só-tartalma	0,003%
a burgonya só-tartalma	0,002%
a hüvelyesek só-tartalma legfeljebb	0,001%

Bőségesebb sótartalmat az elősoroltak közül csakis a lóherénél találunk; sőt az itt elő nem sorolt ismertebb takarmánytápszerekben is, ugyszólván alig szerepel a só, mint alkatrész, a hol tehát kevés %-ban van jelen a só vagy jelenléte éppen meg sem állapítható, ott a tápszereket bizonyos mennyiségű konyhasóval mulhatatlanul pótolni kell, a hol ezt tenni elmulasztjuk, ott állataink a táplálkozásban és így erőben is visszamaradnak.

Egyes tápszerekkel vegyvizsgálatokat eszközölni a végből, hogy azok konyhasó tartalmát megállapíthassuk, teljesen fölösleges volna. A jászol szélére szórt egy-két maroknyi konyhasó mindenkor tájékoztatni fog bennünket arról, hogy sóéhes-e a jószág avagy nem? Ha elegendően só-tartalma a tápszer, a sőt az állat ott hagyja vagy elszórogatja; ellenesetben mohón felnyaldossa még az utolsó szemcsét is.

A lónak adagolt szénában, zabban, árpában, szecskában, stb. a ló szervezete által szükségelt sómennyiség elegendő arányu, ámbár a lónál is individuáliter előfordul az, hogy gyarapodást, kielégítő külsőt csak az esetben mutat, ha bőségesebben adunk neki sőt. A sőt nagyobb mennyiségben kedvelő és fogyasztó ló, ha ezt az élvezeti anyagot megvonjuk tőle, szőrében és általában külsejében szembetűnően rosszabb képet fog szolgáltatni, hogy kárpótlásul aztán bizonyos előszeretettel nyaldossa a vizelettől bepiszkított tehát sósizü takarmányt, sőt az istállók kissé sós utóizü mészfalait is.

Szervezetének az ilyesmi semmiképp sem válik javára. Az ilyen tünetek esetén minden esetre ajánlatosabb, ha az állatnak a maga sóadagját bőségesebben megadjuk.

Némileg más szempontok irányadók a hizómarhákna. A hizóba vett szarvasmarha nem annyira erőtápszereket, ugynevezett koncentrált anyagokat kap, mint inkább takarmánytömegeket, a melyeknél első sorban a mennyiség az irányadó. Hogy a hizálás során az állati test hővesztessége minél csekélyebb legyen, a tápszerfélék is legtöbbnyire melegített állapotban adagolják számára. Am nagy tömegeken fogyasztott ilyen tápláléknekem mellett; az állat emésztőképessége rendszerint renyhülni szokott, bizonyos mértékben; ennek ellensúlyozására s az emésztőképesség fokozására konyhasónál jobb izgatószeret nem ismerünk, ma ugyanúgy áll a dolog a tejelő állatoknál is. Mihelyt étvágytalanságot avagy éppen rossz emésztést konstatálunk azoknál, első sorban is a konyhasóhoz fordulunk. Nagyon is helyénvaló tehát a sóadagolás az olyan tejelő állatoknál, a mely általában nedvszegényebb, tehát túlszáraz takarmányfélét kap. Konyhasó hozzáadásával ez uton fokozzuk a szomjuság érzetét, minek következtében az állat a nedvekben szűkölködő tápnemü pótlására bőségesebb vizet vesz magához. Minden esetben maga a természet ad így a megfigyelések során nekünk e téren is megbízható ujjmutatókat.

Ott, a hol a tejelő állatoknak normális jó étvágyát látjuk, e mellett módunkban áll azt nedvben eléggé bőséges tápnemüvel ellátnunk, nagyobb konyhasó adagolásokkal határozottan pazarlást végeznünk; sőt hozzászoktatnánk a állatot teljesen fölösleges módon a konyhasó tulságos élvezetéhez, a mi az emésztőképességnek végeredményben megint csak hátrányára volna.

Minél korosabb egy-egy háziállatunk, érthetően annál renyhébb is lesz nála az emésztés normális folyamata. Ez esetben a rendes konyhasó adagolást meg nem vonhatjuk. Aránylag rengeteg sőt igényel a háziállatok közül a juh; így különösen az akolban hizó vagy a gypjára értékes juhok. A lovaknál is esetenként melőzhetlen a konyhasó adagolás, a mi a mellett, hogy az állat emésztésére kedvező befolyást gyakorol, másrészt a lovat határozottan serényebbé, ugy egyben üdebb külsejüvé is változtatja. Gazdáink tulnyomó többsége az állatok konyhasóval való ellátása körül, csupa jóindulat-

ból abban a tudatban, hogy a só az állatnak javára válik, határozottan sópazarlást visz véghez: A sóadagolás mennyiségét első sorban az állat életkorához kell szabni. Mennél korosabb az állat, annál nagyobb sóadagot nyujthatunk neki. Ebben az arányban kaphat a ló, korának előhaladtához képest: naponta 1—2 evőkanálnyi tehát 15—30 gramm súlyu konyhasót; a tejelő tehének 20—50 grammnyit, a hizómarha legtöbbet, vagyis 50—80 grammnyit. A kisebb alkatu háziállatok közül a juh beéri napi 3—8, a sertés pedig napi 5—15 grammnyi konyhasóval is.

Ujabbán hovatovább nagyobb tért hódítanak. A nevesebb külföldi állattenyésztőtelepeken is több helyütt alkalmazott nyalókövet. Egy-egy ilyen kisebb-nagyobb sónyalató tartálynak meg van az az előnye, hogy az állat abból akkor és annyi konyhasót nyaldos, a mennyire éppen szervezetének szüksége van. A jászolrác mellett az ilyesmi bárhol könnyü szerrel elhelyezhető. Hizó állománynál viszont, ha arról van szó, hogy az étvágyat folyton fokozzuk, ez uton pedig a hizást is előmozdítjuk, czélszerűbb a konyhasót a maga szokott, természetes mivoltában adagolni; esetleg az ivóvizben oldott állapotban nyujtani.

A tulságos jóakarattal adagolt konyhasómenyiségekkel esetenként kárt okozhatunk az állatban; rendszerint hasmenés, sőt egyéb veszedelmes tünetek fogják csakamar tudunkra adni azt, hogy a tulságos sóadagolással csiniján kell bánni.

Gyulai Károly.

VEGYESEK.

Lóvásár a görög hadsereg részére. A görög hadsereg használatára 1878-tól 1904-ig terjedő időkben több, mint tizezer lovat vásároltak Magyarországon, s a görög katonai szakképzők a tett tapasztalatok alapján nagyon megbecsülik a magyar lovat. Mint megbízható forrásból értesülünk, a görög hadügyi kormány kiküldöttei ez évben is ezer darab katona-lovat szándékoznak beszerezni Magyarországon és az et czélra kiküldött bizottság már meg is érkezett Budapestre. Nagyon czélszerű volna, hogy ha a mondott czélra alkalmas lovak szállításával foglalkozni kívánók e bizottsággal közvetlenül érintkezésbe lépnének.

Kanca-osztályozás. A Temesvármegyei Lótenyésztési Bizottság és a Temesvármegyei Gazdasági Egyesület nevében mult hó 19-én Németsztamorán és 21-én Mramorákon kanca-osztályozást tartott. A kancák felhajtása az összes községek között Mramorákon volt a legnagyobb, de nemcsak számra nézve, hanem külre is ezen községnek voltak a legszebb kanczái. Németsztamorán 47 kanca a Furiosó XXIII-hoz, Mramorákon 50 kanca a Nonius XXIX-hez és 50 kanca a Furiosó XXIII-hoz lett beosztva. Továbbá Németsztamorán a bérméntől született 26 drb. 1 és 2 éves csikó, Mramorákon meg a két bérmént után 73 drb. 1 és 2 éves csikó lett bélyegezve. A csikók jobb nyakukra T. G. és a születési év utolsó két száma a bal nyakra még a folyó szám lett kisértve. A T. G. betűk a Temesvármegyei Gazdasági Egyesületnek rövidítését jelentik.

Állatdíjazás Léván. Nov. 28-án a barsmegyei gazd. egyesület üsző- és tehéndíjazást tartott Léván. A garamvölgyi kisczardák nagyon szép anyaggal jelentek meg, ami arról tanuskodik, hogy a nyugoti marhatenyésztése Barsmegye lévai járásában nagy haladást tesz. A bíráló bizottság tagjai voltak *Razgha Ernő* elnöklete alatt Balázs János, Bogner kir. állatorv., Haendel Lénárd m. kir. gazd. felügyelő, Krajtsik Jenő titkár, Ordódy Lajos és Zilahi István.

A földmívelési miniszterium által e czélra felajánlott 300 korona, következőknek ítéltek oda:

Üszők csoportjában:

- 1-ső díj: Galambos Felső-Szecse 80 K.
- 2-ik díj: Kovács Lajos Felső-Szecse 60 K.
- 3-ik díj: Ifj. Pálkás Alsó-Szecse 30 K.
- 4-ik díj: Kulesár Jónás Nagyod 20 K.
- 5-ik díj: Tót Sándor Léva 10 K.

Tehenek csoportjában:

- 1-ső díj: Dálnoki Lajos Óvár 50 K.
  - 2-ik díj: Pólya András Óvár 30 K.
  - 3-ik díj: Palásti János Vámos-Ladány 20 K.
- A már több év óta folyó díjazások nagy vetelkedést ébresztenek föl a kisczardákban, akik tenyésztésük javítása végett nem sajnálják

a pénzt arra, hogy Bonyhádon, és oly elsőrangú tenyésztéssel, aminő Vépy *Vogronics* Ödöné tenyészanyagot vásároljanak.

Szarvasmarhadíjazás. A Nyitrai Gazdasági Egyesület a földmivvelésügyi kormány és az érsekújvári járás gazdaközönségének anyagi támogatásával folyó hó 25-én Nagysurányban szarvasmarhadíjazást rendezett. A díjazáson megjelent Leidenfrost Károly jószágfelügyelő, az egyesület alelnöke, Gajdáty Jenő m. kir. gazdasági felügyelő a földmivvelésügyi kormány képviselőjében és nagyszámu gazdaközönség a járásból. Felhajtott mintegy 90 drb. szarvasmarha.

Szerbia állatkivitele. A szerb kereskedelmiügyi minisztérium a múlt hónapban szerződést kötött az olasz Volpati-czeggel élő állatoknak Szerbiából Olaszországba való szállítására. Mivel e szerződéssel az olasz vágómarhakereskedők károsítottak érzik magukat, az olasz kormány a Volpati-czégnek a szerződésben biztosított kedvezményei ellen kifogásokat emelt. A szerb kormány ennek következtében vizsgálatot indított a Volpati-czég, illetve annak szerbiai képviselője ellen az olasz kereskedők panaszai ügyében. Előrelátható, hogy ez a vitás kérdés, amelyet a kormány a legnagyobb gyorsasággal elintézni óhajt, az említett czégnek a szerb kereskedelmiügyi minisztériummal kötött szerződése felbontásával fog elintéződni. — A legújabb belgrádi hír az, hogy: az olasz vágómarhakereskedők a szerb képviselőkhöz tiltakozó iratot intéztek, melyben Schuhmacher exportőrnek a kereskedelmiügyi minisztérium részéről való kedvezményezése ellen felszólalnak és figyelmeztetik a képviselőket, hogy minő veszedelmek fenyegetik a szerb marhakivitel, ha a kereskedelmiügyi minisztérium az említett exportőrnek továbbra is olyan kedvezményeket nyújt, amelyek által a többi exportőrök károsodnak.

Védekezés gümőkór ellen. A gümőkór elleni sikeres védekezés érdekében különös sulyt kell helyezni arra, hogy a gümőkór terjesztésére alkalmas állati termények sem emberi fogyasztásra, sem pedig állatok takarmányozására ne kerülhessenek. Ilyen termények elsősorban is a hus és a tej. A földmivvelésügyi miniszter a közfogyasztásra levágott gümőkóros állatok husával és szerveivel az ember és állategészségügyet fenyegető veszélyek elhárítása iránt, a husvizsgálat országos rendezése tárgyában kiadott rendelet keretében intézkedett; a tej útján történő gümőkóros fertőzések csökkentése céljából pedig, a tőgygümőkóros tehének megvásárlás útján az államkincstár terhére történő irtását rendelte el és a m. kir. állatorvosokat utasította, hogy azokat a teheneket, amelyeknek tejtől közfogyasztásra forgalomba hozzák, a gümőkór szempontjából is figyelemmel kísérik és abban az esetben, ha valamely tehenen a gümőkór kifejezett tüneteit észlelik, az ilyen ember és állategészségügyet veszélyeztető állatoknak a tejeleléstől való kirekesztése iránt felettes hatóságuknál tegyenek javaslatot. Most egy újabb üdvös intézkedést tétetett a miniszter által, a tej útján történő gümőkóros fertőzések megakadályozása céljából. Elrendelte ugyanis, hogy a tej centrifugálása után visszamaradt cetrifuga iszapot, amely a gümőkór baktériumát, minden esetben meg kell semmisíteni és figyelmébe ajánlotta az érdekelteknek, hogy a leföldrött (sovány) tejet és savót csakis felforralás után használják emberi élelemre vagy állatok takarmányozására, mert csakis így vehetik elejét a gümőkóros tej útján való terjedésének. Ezek az intézkedések feltétlenül kedvező hatással lesznek úgy az ember, mint az állategészségügyre és nagyban elősegítik a gümőkór elleni sikeres védekezést.

Ezen intézkedés megtétele a pécsi első országos tejgazdasági kongresszus határozatai között szerepel. De a kongresszus határozatai mindeddig nem érvényesültek, hanem a földmivvelésügyi miniszterium akta tárában poshadnak. Most, mint a miniszter különleges és bölcs intézkedésének szüleményeket látnak ugylátszik, a pécsi határozatok napvilágot s egyenkint lesznek előránczígálva.

Mexikói hus Európában. Mexikóban egy újabb vállalkozás indult meg. Ugyanis egy nagy pénzügyi csoport „Compagne Empacora Nacional Mexicana Popo”, mely csak 3 évvel ezelőtt alakult meg, most megkezdte a behűtött friss husszállítást Európába. Az első szállítmány a múlt hónapban indult Vera Cruzból.

A Budapesti Központi Tejcsarnok Szövetkezet vasárnap tartotta meg XXVI. évi rendes közgyűlését Keglevich Gábor gróf elnöke alatt. Az igazgatóság jelentéséből a szövetkezet őrvenedtes fejlődése állapítható meg. A lefolyt üzletévben a szövetkezet 94 üzletrészszel gyarapodott és a tejbeszállítás a tavalyi 12 millió literrel szemben 23 millió literre emelkedett. A közgyűlés a jelentést egyhangulag tudomásul vette, az igazgatóságnak, Gerlei Lajos vezérigazgatónak és a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt köszönete kifejezése mellett megadta. Az igazgatóságnak lelépő tagjait gróf Keglevich Gábort és Szemere Hubát, valamint a felügyelő-bizottság régi tagjai újból megválasztották. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen elnökké ismét gróf Keglevich Gábort választották meg.

APRÓK.

A kecsketartás jövedelmezősége. A rajnavideki mezőgazdasági kamara egyik legutóbb megjelent lapszámában egy fölötté érdekes cikk jelent meg a kecsketartásról, mely a cikkíró német gazdátárs szerint nagyon is jutalmazó és pompásan fizeti ki magát. Az érdekes cikkből kiemelendők tartjuk azt az — állítólag pontos könyvviteli adatokból merített — összeállítás, amely a kecsketartás jövedelmezőségét számszerűleg mutatja ki. A kimutatás természetesen csak a szakszerűen vezetett és a kiválasztott, jobb fajtájú kecskékből álló tenyészetekre vonatkozik; az átlag ennél jóval alacsonyabb. Az említett cikk írója szerint egy jobb fajtájú kecske után a következő jövedelem számítható:

tej értéke	147 máрка
trágya értéke	12 „
1 gödölye értéke	5 „
Összbevétel	164 máрка

Ezzel szemben állanak a következő kiadások:

takarmány értéke	57 máрка
istállóbér	12 „
egyéb kiadások	12 „
Összkiadás	81 máрка

Ezen adatok szerint tehát egy fejős kecske évente 83 máрка tiszta jövedelmet hoz, ami egy 12—15 vagy mondjuk 20 márkát érő jószágtól horribilis. Lehet, hogy a német igazat mond. De mi mégis tamáskodunk ebben a brillians jövedelmezőségben *N. D.*

A bőtejelés jelei. Tekintélyes és elősmert állatismerő gazdák tapasztalatai szerint a jól tejelő tehének szőre fényes, finom, sima és ritkás. A fénytelen, durva, borzas-kunkoros szőr fogyatékos tejelésre enged következtetni. A jól tejelő tehének a farkatövével egy kis üstöke is szokott lenni. Hasonló ismertető jele a jó tejelésnek a vékony bőr, kurta szarv és aránylag nagy tőgy. A jó tehén a tejelés ideje alatt nem fejleszt bőrszirt; minél előbb válik a fejős tehén bőre zsiros fogásúvá, annál előbb használja föl a bevett takarmányt tejképzés helyett zsirszaporításra. *N. D.*

A lópatájának ápolása. Hosszantartó szárazság idején sok ló megsántul azért, mert a pata keményre megszárad. Kikerülhetjük ezt a bajt, ha minden szombat este (ha nem esős az idő) bekenjük a ló patáit agyagsárral, reggel pedig lemossuk s azután szárazra törölve barna vaselinnel bekenjük. Kemény patájú magyar lovat nyáron nem kell patkoltatni, jár, de persze sok attól is függ ezen utóbbi eljárásnál, valjon milyen a talaj, melyen jár.

A him és nőstény állatok születési aránya. A him és nőstény, valamint az iker és hármas születésekről *Gutbrod* német állattenyésztési felügyelő rendkívül érdekes, hiteles följegyzésben alapuló adatokat közöl az oldenburgi gazdasági egyesület szaklapjában.

A közép-franciaországi tenyésztési szövetkezet 1900—1907. évekről kiadott évkönyvében a frankhoni sárga marháról 3790 születés adatai vannak részletesen följegyezve. Ezen ellések közül 3736 egyes, 53 iker és 1 hármas ellés volt s így 72.7 normális ellésre esik egy ikerszületés. Egy tehén háromszor ellet ikreket. Az egyes borjúk közül 1859 volt him és 1877 nőstény; az ikerborjúk között 59 him és 47 nőstény, — a hármas borjúk között pedig 2 him és 1 nőstény volt. Az ikerszületések után 17 esetben csak him, 11 esetben csak nőstény állatok estek, a többi pedig vegyes volt, tehát két nőstény borjú nagy

ritkán születik. Miután 1859 bika és 1877 üsző borjú született, az utóbbiaknak kevés tulsulyuk van a születési arányban. *N. D.*

Vásári tudósítások.

Budapesti vágómarhavásár.

Hivatalos jelentés.	1909. deczember 2.		
Főlhajtás és árak:	I.	II.	III.
141 Bika	64—74 (80)	48—62	—
954 Magyar hizott ökör	76—88 (90)	62—74	48—60
622 Tarka hizott ökör	80—90 (—)	68—78	50—64
Magyar legelőmarha	54—64	46—52	—
14 Boszniai ökör	—	—	(—)
578 Magyar tehén	—	42—62	(—)
589 Tarka tehén	—	46—74 (82)	—
245 Bivaly	—	30—46	(48)
30 Növendékmarha	—	40—60	(—)
3120	—	—	—
170 Eladatlan:	—	—	—
A felhajtás 596 darabbal több, mint a múlt héten. Irányzat lanya. Árak 1—2 K-val hanyatlottak.			

Budapesti szurómarhavásár.

Hivatalos jelentés.	1909. deczember 2.		
Főlhajtás és árak:			
178 Magyar élő borjú	96—102 (106)	84—94	—
Magyar öltött borjú	—	—	—
— Galicziái borjú	—	—	—
— Öltött bárány párja	—	—	—
78 Rugott borjú	36—64	—	—
— Élő gödölye	—	—	—
— Öltött gödölye	—	—	—
51 Eladatlan:	—	—	—
Irányzat lanya. Árak 4—6 fillérel esőkentek.			

Budapesti juhvásár.

Hivatalos jelentés.	1909. november 29.		
Főlhajtás és árak:			
1036 Hizalt tőrű	—	K 35—55	—
124 Feljavított juh	—	28—34	—
6 Kisorsolt kos	—	—	—
82 Kiverő és anyajuh	—	13—31	—
— Durvaszörű	—	—	—
Irányzat lanya.			

Kőbányai sertésvásár.

Eredeti tudósítás.	1909. deczember 1.		
A) Magyar elsőrendű: Öreg nehéz, párja	K	144—144	—
400 kilón felül	—	—	—
Öreg közép, párja 300—340 kg.	—	—	—
B) Magyar fiatal nehéz, párja 300 kilón felül	—	153—155	—
Fiatal közép, párja 251—300 kg.	—	153—155	—
Fiatal, könnyű	—	153—155	—
Sertéslétszám:			
Volt készletben	november 29-án	23103	—
Főlhajtás	november 30-án	98	—
Elszállítás	november 30-án	16	—
Maradt készlet	deczember 1-re	23685	—

Kőbányai kiviteli sertéspiacz hetiforgalma.

Hivatalos jelentés, 1909. november 24. — deczember 2.	
Állomány	nov. 24. 23105
Erkezett	1870
Összesen	24475
Elszállított:	
Helyi fogyasztásra	355
Belföldre	783
Bécsbe	176
Ausztriába	82
Szappanfőzőbe	14
Összes elszállítás	1890
Maradvány	dec. 1. 23085
Árak	

Sovány sertésárak.

Url Rezső bizományos, VIII., Népszínház-utca 22. Eredeti tudósítás. 1909. november 25.			
Ár elősúlyban 4% százalékos engedmény.			
Vészen átment	60—100 kg.	fill	180—170
—	100—120	—	170—160
—	120—160	—	160—150
—	160—200	—	150—136
Vészen át nem ment	60—100	—	120—124
—	100—120	—	124—126
—	120—160	—	126—128
—	160—200	—	128—126
Irányzat szilárd.			

Bécsi sertésvásár.

Hivatalos jelentés.	1909. november 30.		
Bejelentetett a vásárra	—	15556	—
Főlhajtás: Zsirsertés	—	8067	—
Süldő	—	6330	—
Magyarországból	—	9570	—
Galicziából	—	4657	—
Osztrák tartományokból	—	170	—
Összesen	—	14397	—
Árak:			
Magyar I. minőségű sertés	—	137—139 (140)	—
Magyar közép sertés	—	126—134 (—)	—
Magyar öreg sertés	—	118—126 (—)	—
Könnyű és szedett sertés	—	102—118 (—)	—
Süldő	—	94—124—126 (—)	—
Élősúlyban kgonkint fogyasztási adó nélkül.			
Irányzat változatlan.			

Bécsi marhavásár.

1909. november 29.			
Főlhajtás összesen	—	4551	—
Minőség szerint:			
Hízómarha	—	2430	—
Legelőmarha	—	577	—
Kicsontozni való	—	1444	—
Származás szerint:			
Magyar	—	3315	—
Galicz., bukov.	—	510	—
Egyéb vidékről	—	726	—
Nemek szerint:			
Ökör	—	3078	—
Bika	—	516	—
Tehén	—	737	—
Bivaly	—	220	—
Árak 100 kg. élőszületű fogy. adó nélkül			
	I.	II.	III.
Magyar hizott ökör	82—88 (90—94)	70—80	44—66
Galicziái hizott ökör	84—92 (92—99)	70—82	—
Tarka hizott ökör	94—102 (103—112)	80—92	68—78
Bika	67—76 (78—80)	61—66	51—60
Hizott tehén	50—76 (—)	—	—
Legelőmarha	64—78 (—)	57—63	43—56
Kicsontozni való	30—40 (—)	—	—
Bivaly	30—40 (46—)	—	—
Konzerváru	—	—	—
Főlhajtás 422 drbbal kisebb a multhetinė. Irányzat lanya.			

LANZ

tejseparatorok

bámulatos egyszerűségük mellett a leg-
élesebben fölöznek!
Pár pillanat alatt a gépet szét lehet szedni és újból összeállítani. —

Vezérképviselő:
Hahn Arthur, Budapest, VIII., Üllői-ut 52/g szám.

PLYMOUTHOK

fekete orpingtonok és pekingi kacák többszörösen első díjakkal kitüntetett szülőkől származó, kiváló szép, jól fejlett egyedeket 12-50 koronáért darabonként elad és keltő-tojásokra előjegyzést elfogad és pedig: fekete orpingtonokra 15 K; plymouth és pekingi kacára 10 K-ért tucatanként. **Kovács Ödön, I., Városmajor-utca 30. sz.**

Pisny Istvánné, Battonya

Csanádmegye, Posta és vasútállomás.
Szállít a következő baromfiakból:

Angol emendi liba drbja	25-30 kor.
Pekingi kacsa	10-15 "
Sárga orpington	10-15 "
Fehér orpington	15-20 "
Fehér kopasznyakúak	10-12 "
Sárga	5-6 "
Fehér magyar	10-15 "
Rhode-islandi	20-30 "
Bronzplyka	8-10 "
Fehér pulyka	8-10-12 "
Toll kilója 5 kor.	Pehely 10-12 "

Kappan, csirke, hizott liba, kacsa, tojás, vaj, hizott sertések egész éven át kaphatók.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, VIII., Baross-utca 10. sz.

Alakult 1900. Biztosítéki alap: Alakult 1900.

Alapítványok a kormány hozzájárulásával . . . . . 1,980.100— K
Tartalékok . . . . . 1,255.767-35 K
Összesen: 3,235.867-35 K

1901. évi fölösleg	90.349— K	1905. évi fölösleg	61.730-60 K
1902. " "	59.782-26 "	1906. " "	39.243-65 "
1903. " "	109.331-73 "	1907. " "	41.877-32 "
1904. " "	72.433-23 "	1908. " "	81.088-76 "

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.
Az üzletredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4% díjvisszatérítést kaptak.
Az 1902. évi üzletfeleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett.
Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4% díjvisszatérítést kaptak.
Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2% díjvisszatérítésben részesültek.
Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adták fel biztosításukat, 5% engedményben részesültek.
Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Az egyesült gyapjúgyárak idén ismét általam 4000 darab úgynevezett **katonasági lópokróczot** valóban nevéstésesen csekély árban, darabonként csupán 4.40 K-ért, párját 8.60 K-ért (6 párt portómentes küldéssel) árusít, direkt a lótulajdonosoknak. Ezen elpusztíthatatlan, vastag, igen meleg, sötétszürke pokróczok 150 cm. szélességben és 200 cm. hosszúságban gyártatnak, tehát a lovat egész hosszában takarják. Világosan írott megrendelések a pénz előleges beküldése vagy pedig utánvét mellett eszközöl, ahová a megrendelések czimzendeők:

Steiner, az egyesült pokróczgyárak bizományi áruháza
Wien, II., Taborstrasse 27/B.

Az áruház, kötelezi magát a nem megfelelő áruért a pénzt visszaküldeni. **Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.**
Felsőretek néhány czimét a tömegesen érkező utánrendeléseket és elismerőleveleket írói közül: Lovag Czarkowski, Stratzkowitz, Jabers-kastély in' ézöskéje, nemes Stephanowicz nagybirtokos, Csendlaki birtok, Báró Kellersperg, Kaltschmiedl birtokintézőség v. Klauzy, Paris főtisztelendő, Kogl pinocz, főtisztelendő Raniowski, Stanislawczik, főtisztelendő Popescu, Dzemuc Kirommar, lichteni birtokos stb. stb.

Sertés-eladások és vételek legjobban és legpontosabban eszközöltnék, sovány, úgy hizott állapotban

URL BEZSÓ

sertésbizományosnál, Budapest, VIII., Népszínház-utca 22. szám (Polgári serfőzde bérpalota). —
Telefon: 97-05 Interurban. Felvilágosítással készséggel szolgál.

Fattinger husrost baromfi-takarmány

mint főeledel állandóan alkalmazva, a baromfitenyésztést jutalmazóvá teszi.
50 kg. 19.— kor. ab gyár;
5 kg. 2.70 K portómentesen.

Tessék kimerítő árjegyzéket kérni a

H. Polsterer

czégtől (Fattinger szabad. husrost kutyaapogácsa és baromfi-eledel gyára
Wiener-Neustadt.
Több mint 300 első díj.

SAJTKÉSZÍTÉSHEZ

ajánlunk legolcsóbb napi áron I-ső rendű **borjagyomrokat.**
KIENAST ÉS BAUERLEIN bélnagykereskedők, Budapest, IX., Szvetenay-utca 21. szám. — Alapított 1870.

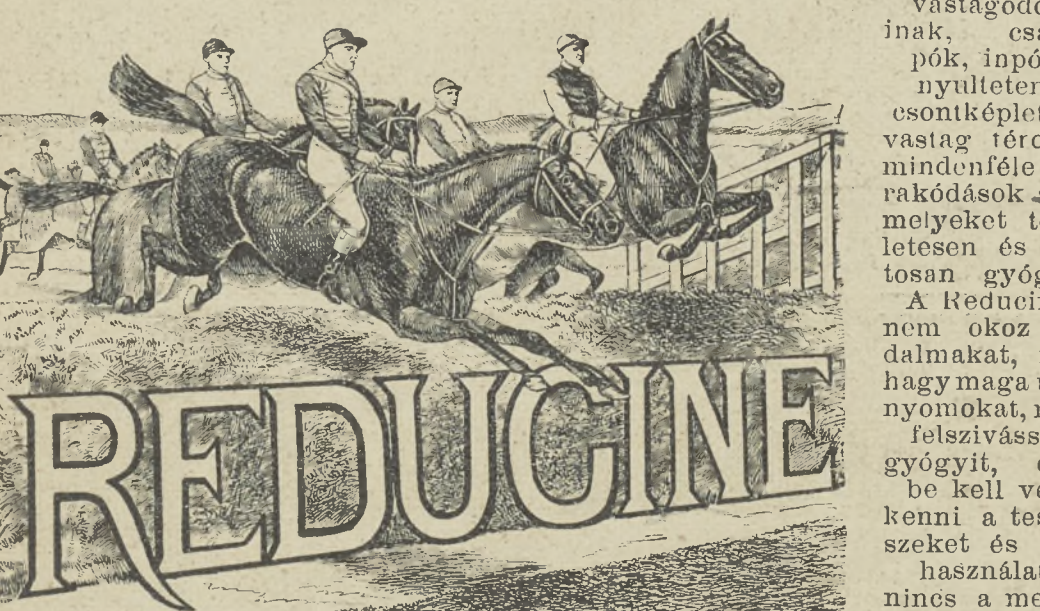
Baromfitenyésztők figyelmébe!!

Olcsó sodrony-kerítések:

szabadalmazott Hungariafonatokat stb. gyárt és szállít **Haidekker Sándor BUDAPESTEN, VIII. ker., Üllői-ut 48. sz.**

REDUCINE

legujabb találmány.

Egyetlen biztos gyógyszer a vastagodott inak, csánk, pók, inpók, nyultetem, esontképletek, vastag térd és mindenféle lerakódások stb., melyeket tökéletesen és biztosan gyógyít. A Reducine nem okoz fájdalmakat, nem hagy maga után nyomokat, mert felszívással gyógyít, csak be kell vele kenni a testrészeket és a ló használata nincs a mellett gátolva.

Bizonyítványok:
Wien, 1908. április.
Alulírt „Reducine“-t 3 lónál, melyek inbajokban szenvedtek, jó sikerrel használt.
F. Luksch, lóállatorvos, Bécs város községtanácsosa.
Wien, 1908. április.
„Reducine“-t megpróbáltam és használtam 3 lovon, melyek sántítottak, inpók, holttetem és térdvastagodásban, és mind a három bajt a gyógyszerrel elmulasztottam.
A. Scheffrik, állatorvos.
Nagyszámu bizonyítványok. — Vezérképviselő Németország részére:
Berger Armin, Wien, Praterstrasse 76.
Ára 18.— korona.

Bámulatos olcsó

„DOMO“ (háztartási)

SEPARATOROK

és minden tejgazdasági eszközök kaphatók

KLEINER és FLEISCHMANN
cs. és kir. szabadalm. fémáru-gyárából
MÖDLING, BÉCS mellett.
Katalógusok ingyen.

770 első díj. Több mint 500.000 Alfa Laval Separator az egész világon

Alfa Separator R.-T.

Budapest, VI., Lomb-utca 11.

Tejgazdasági gyártelep,

Ujdonság! 1908. évi mintájú Alfa Separatorok a jelenkor legtekélyesebb fölözógépei. Kérjen prospektust.

Szállítunk mindennemű tejgazdasági eszközt és gépeket a legjobb kivitelben, a legmodernebb irányban. Berendezünk tejelepeket, tejszövetkezeteket és minta-tenészeteket.
Árjegyzékek és költségvetések kívánatra díjmentesen küldetnek.

Megjelent

a

Kodolányi-féle 1910. évi GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

a szokott csinos kiállításban, de az eddiginél sokkal bővebb és változatosabb tartalommal. ::
50-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 K 80 fill. Ajánlott postai szétküldéssel 3 K 25 fill. Utánvétellel küldve 3 K 45 fill. Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatalában, Budapest, IV., Múzeum-körut 7. sz.

Eladó tenyészállatok és zabvetőmagvak.

A pusztá-ujnépi uradalom (u. p. Nagykanizsa) többszörösen első díjakkal kitüntetett tisztavérű tenyészetéből kiváló minőségű, jól tejelő anyáktól származó **telivér simmenthali bikák**, ugyszintén **telivér westfalai tenyészsertések** állandóan kaphatók.

Ligowó, Dollár és Kirsche bőtermő zabféle-
ségek ára Nagykanizsa vasútállomásra szállítva 19 korona 100 kgrmonként.

Ezer darab

választott Rambouillet

anya bárányt tavaszi átvételre, megvételre keres **gróf Harnoncourt Félix** központi intézősége **Écskán.**

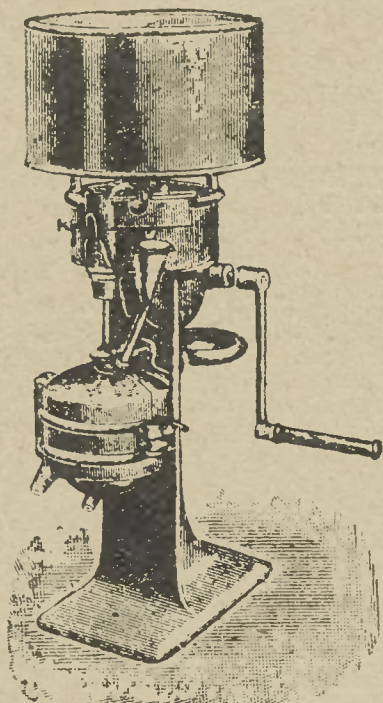
A WOLSELEY SEPARATOR

a jelenkor legjobb tejfölözógépe, a separatorok terén legnagyobb vívmány. Könnyű, egyetlenes járat. **Legélesebb lefölözés (0.01%).** Legnagyobb biztonság. Legcsekélyebb erőszükséglet. Olcsó árak. — Kapható:

DÉNES B.

motorspecialista raktárában
Budapest, V., Lipót-körut 15.
Árjegyzék díjmentesen beküldetnek.

Eredeti „Mélotte“ fölözőgépek.

==== A legélesebb fölözés. ====
 Több mint 200.000 drb használatban.
 ==== Javítások kizárva. ====

Eredeti Hauptner-féle nyirógépek

==== ló, szarvasmarha s juh nyírására el-
 ismert kitünő kivitelben állandóan rak-
 táron 76.- koronától feljebb. ====
 Gyors munka, könnyű hajtás, kifogás-
 talan, zajtalan működés. ====

Rendkívül erős HIRSCH-féle
tejszállító kannák
 légmentes gummizárával, minden
 nagyságban.

Tejgazdasági-, baromfi-, nyultenyésztési-, állatgazdasági árjegyzékekkel szakosztályonként külön-külön kívánatra készséggel szolgálunk. ***

GEITNER ÉS RAUSCH

==== főh. udvari szállítók ====

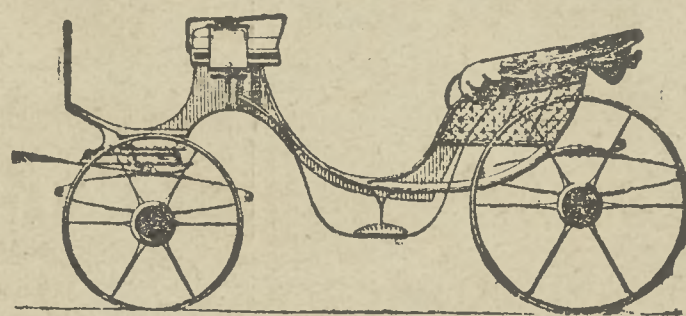
BUDAPEST, VI. KERÜLET, ANDRÁSSY-UT 8/A T. SZÁM.

Eladó yorkshirei
 tenyész-sertések,
négy kocza (2 eredeti importált)
 és **egy kan.**

Érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ad:
Bienert Ferencz gazdatiszt **Mezőkapus.**

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-út sarok. *** Alapított 1871.

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becséreltetnek és átalakítások elfogadtnak jutányos árak mellett. Ugyisint mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Mindenféle Szivattyúk

házi és nyilvános használatra, gyári és ipari célokra.

Vas- és ólomcsövek bármely nagyságban.
ISTÁLLÓ - VEZETÉKEK.

Mérlegek

legújabb és javított rendszerűek.

Szivattyúk és Mérlegek

tejgazdasági üzemekre kaphatók:

W. GARVENS

Központi és főiroda: „Garvenswerke” Bécs II., Handelsquai 130.

Mintatelep: Wien I., Schwarzenberg-Strasse 6.

Árjegyzékek díjtalanul és postamentesen küldetnek.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB NERNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Bräusweller János

Szegeden Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műórák, főtálálója a remontoir ingaóráknak stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöztetnek.